

ANNA NADOLSKA

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego, Bydgoszcz

ORCID: 0000-0002-4063-7431

IV Ogólnopolska konferencja naukowa: „Bydgostiana. Tożsamość miasta” (Bydgoszcz, 23–24 maja 2024 r.) – sprawozdanie

W dniach 23–24 maja 2024 roku odbyła się IV Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Bydgostiana. Tożsamość miasta”. Sesję zorganizowały Pracownia Historii Bydgoszczy i Regionu oraz Pracownia Etnografii, które funkcjonują w ramach Działu Historii Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy. W tym roku za temat przewodni obrano tożsamość miasta, dlatego problematyka konferencji oscylowała wokół tożsamości Bydgoszczy, życiorysów zasłużonych dla miasta ludzi, wybranych miejsc i wydarzeń, działalności lokalnych placówek kulturalnych i oświatowych, promocji ciekawych inicjatyw itd. Sesja wpisała się w zainaugurowany w 2021 roku cykl konferencji *Bydgostiana*, który skupia się nie tylko na tematyce bydgoskiej historii i kultury, ale także na zagadnieniach dotyczących polityki, gospodarki czy rewitalizacji naszej metropolii¹. Naczelną ideą przedsięwzięcia jest wymiana myśli i doświadczeń, prowadzenie badań naukowych w zakresie problematyki lokalnej, przeszłości i dziedzictwa kulturowego Bydgoszczy oraz dyskurs.

Do tej pory zostały zrealizowane obrady opatrzone następującymi podtytułami: „Miasto i ludzie” (2021)², „Historia i współczesność”

¹ A. Nadolska, *Bydgostiana – cykl konferencji*, [dostępny: <https://muzeum.bydgoszcz.pl/konferencja-bydgostiana-historia-i-wspolczesnosc/>], [dostęp: 14.12.2024].

² A. Nadolska, *Ogólnopolska konferencja naukowa „Bydgostiana. Miasto i ludzie” (Bydgoszcz, 4–5 listopada 2021 r.) – sprawozdanie*, „Tabularium Historiae”, T. X: 2021, s. 151–156; *Konferencja „Bydgostiana. Miasto i ludzie”*, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=G1hBCJs-e5g>], [dostęp: 14.12.2024].

(2022)³ oraz „Kultura i muzeum” (2023 – z okazji 100. rocznicy powstania bydgoskiego Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego⁴. Jak co roku patronat honorowy nad sesją objął prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski. Konferencji patronowały także współpracujące z Muzeum uczelnie wyższe, instytucje kultury i oświaty oraz stowarzyszenia: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy i Pałace Ostromecko, Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, Branżowa Szkoła I stopnia nr 6 im. Powstańców Wielkopolskich w Bydgoszczy oraz Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O.

W przedsięwzięciu naukowym wzięło udział 38 prelegentów: historyków, historyków sztuki, konserwatorów zabytków, polonistów, socjologów, pedagogów, psychologów, a także regionalistów, którzy reprezentowali następujące ośrodki naukowe, placówki kulturalne i oświatowe oraz stowarzyszenia: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Gdański, Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. dr. Witolda Bełzy, Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Muzeum Oświaty w Bydgoszczy, Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim, Urząd Miasta Szczecina, Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy, Interdyscyplinarne Koło Naukowe Dydaktyków

³ A. Nadolska, *II Ogólnopolska konferencja naukowa „Bydgostiana. Historia i współczesność” (Bydgoszcz, 10–11 czerwca 2022 r.) – sprawozdanie*, „Tabularium Historiae”, T. XII: 2022, s. 277–282; *II konferencja naukowa Bydgostiana. Historia i współczesność*, MOB, dzień I, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=a-OJ84IMhz0>], [dostęp 14.12.2024]; *II konferencja naukowa Bydgostiana. Historia i współczesność*, MOB, dzień II, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=kTVGwXGO1DA>], [dostęp: 14.12.2024].

⁴ K. Ściesiński, *100 lat Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy (1923–2023)*, Bydgoszcz 2023, s. 212; A. Nadolska, A.K. Jędrzejewska, „Od 100 lat dzielimy się kulturą!” *Rok jubileuszowy Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy*, w: *Bydgostiana. Kultura i muzeum*, red. naukowa A. Nadolska, t. III, Bydgoszcz 2024, s. 123–124; *III konferencja naukowa Bydgostiana. Kultura i muzeum*, MOB, dzień I, [online], [dostępny: https://www.youtube.com/watch?v=yMN_12AKeMQ], [dostęp: 14.12.2024]; *III konferencja naukowa Bydgostiana. Kultura i muzeum*, MOB, dzień II, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=MnuWefHe-5w>], [dostęp: 14.12.2024].

IDEO, Kujawsko-Pomorskie Koło Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychoanalitycznej oraz Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Łochowie.

Otwarcia konferencji, w zastępstwie dyrektora Muzeum Okręgowego dr. Wacława Kuczmy, dokonała kierowniczka Działu Historii, Pracowni Historii Bydgoszczy i Regionu oraz współorganizatorka wydarzenia, dr Anna Nadolska⁵. W ciągu dwóch dni sesji odbyło się osiem paneli tematycznych. W pierwszej, wprowadzającej części obrad wystąpiło trzech lokalnych badaczy. Prof. dr hab. Andrzej S. Dyszak opowiedział o tożsamości Bydgoszczy zapisanej w gwarze miejskiej bydgoszczan. Referat pt. „«Wierny syn Polski wiernym synem Kościoła. Teofil Magdziński i jego służba...»” zaprezentowała dr Katarzyna Grysińska-Jarmuła, a „Szlak bojowy 8. Bydgoskiego Pułku Piechoty – zarys problemu” dr hab. Łukasz M. Nadolski. Podczas drugiego panelu tekst mgr Bogny Derkowskiej-Kostkowskiej dotyczący fotografów w dziewiętnastowiecznej Bydgoszczy odczytała mgr Anna Maj. Dr hab. Marek K. Jeleniewski, prof. UKW, zaprezentował Czyżkówko jako gospodarcze zaplecze przedwojennej Bydgoszczy, a dr Emilia Ziółkowska-Ganc mówiła o reklamie świetlnej w międzywojennym mieście nad Brdą. Dr Monika Opióła-Cegiełka przybliżyła temat: „«Miasto dumne ze swej przeszłości, bogate przyszłością i entuzjastycznie polskie» – Rosa Bailly o/dla Bydgoszczy. Wizyty w Bydgoszczy oraz broszura «Une Ville Polonaise Bydgoszcz» (1927)”. O historii jachtu „Euros” w świetle bydgoskiej prasy opowiadała mgr Karolina Stanek. W kolejnej części sesji dr hab. Ewa Syska, prof. UAM zainteresowała odbiorców bydgoskim wątkiem sprawy nabycia obrazów Jana Matejki przez Muzeum Wielkopolskie w Poznaniu w latach 1920–1921. Mgr Krystian Strauss omówił postać Władysława Trelewskiego (1828–1897), sędziego, który pretendował do bycia artystą, a mgr Adam K. Bigosiński nakreślił działalność organmistrza Paula Bertholda Voelknera w Bydgoszczy w latach 1906–1919. Sylwetkę zasłużonego dla naszego miasta bojownika o niepodległość, ks. Jana Filipiaka przedstawiła mgr Iwona Gurtowska. Czwarty panel rozpoczęła mgr Martyna Sydorów. Badaczka zajęła się kwestią „Wspólna aglomeracja – łączy czy dzieli? O trudnych relacjach

⁵ W Komitecie organizacyjnym konferencji znaleźli się także: Anna Kornelia Jędrzejewska, kierowniczka Pracowni Etnografii oraz Kamil Ściesiński i Filip Semrau z Pracowni Historii Bydgoszczy i Regionu MOB.

Bydgoszczy i Torunia”. Z kolei mgr Jakub Jankowiak zarysował domeny symboliczne miasta Bydgoszczy, a mgr Anna Stęplewska-Południak dokonała prezentacji tematu „Ciekami traum w dorzeczu Bydgoszczy – psychoanaliza miasta”. Pierwszy dzień sesji zakończył panel piąty, w którym słuchaczki i słuchacze zapoznali się z czterema wystąpieniami. Mgr Justyna Kubiak opowiedziała o dzieciństwie bydgoszczan i dzieciństwie w Bydgoszczy na podstawie relacji świadków „Pamięć Bydgoszczan i Regionu. Archiwum Historii Mówionej”. Prelegentki reprezentujące Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy omówiły projekty realizowane w swojej placówce: mgr Małgorzata Kalinowska wystawę posterową „Kobiety historią pisane”, a mgr Agnieszka F. Handzel i mgr Anna Kraszkiewicz działania innowacyjne pedagogicznie, które posłużyły budowaniu tożsamości miasta. Ostatnia wystąpiła mgr Magdalena Gapińska, która przybliżyła problematykę konserwatorską oprawy dwustronnego obrazu Leona Wyczółkowskiego pt. *Niebo Gwieździste* oraz *Św. Teresa*.

Drugi dzień obrad ponownie obfitował w referaty dotyczące tożsamości miasta. W pierwszym panelu wystąpiło sześciu przedstawicieli Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego. O Wiesławie Cichowicz i związkach poznańskiej śpiewaczki z Bydgoszczą opowiadała dr Anna Nadolska. Mgr Sławomir Dolata i mgr Filip Semrau zaprezentowali fonograficzną kolekcję Ewy i Adama Mańczaków, a mgr Anna Kaszubowska dzieła utracone autorstwa Maksymiliana Antoniego Piotrowskiego. „«Was macht unser altes Bydgoszcz?» Marian Hepke i Konrad Kothe w listach do Kazimierza Boruckiego” to tytuł referatu, który wygłosił mgr Kamil Ściesiński. Z kolei mgr Lesław Cześnik przedstawił kwestię konserwacji i ekspozycji plenerowej platformy kolejowej firmy MAN będącej w zbiorach bydgoskiego Muzeum. Kolekcję „Historyczna Kopalnia Fordonu” (i nie tylko) znajdującą się w zasobie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy omówiła mgr Lucyna Gęsikowska. Drugi panel, traktujący o edukacji, także zdominowali reprezentanci Muzeum Okręgowego. Mgr Anna Kornelia Jędrzejewska zaproponowała temat „Od Działu Naukowo-Oświatowego do Działu Edukacji i Promocji. Działalność edukacyjna, naukowa i promocyjna Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy”; mgr Karolina Krueger „Edukacja muzealna jako instrument kreowania tożsamości społecznej mieszkańców miasta”, a mgr Maria Krystek przekonywała o skuteczności metody

harcerskiej w edukacji muzealnej. Dodatkowo cele i przebieg projektu edukacyjnego pn. „Marian Rejewski – bydgoszczanin, matematyk, kryptolog”, zrealizowanego przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy, przybliżyła mgr Ewa Pronobis-Sosnowska, a rozwijanie myślenia matematycznego w oparciu o działalność Bydgoskiego Bąbla Matematycznego omówiła Zuzanna Cywińska. W ostatnim panelu konferencji słuchaczki i słuchacze zapoznali się z tematem „Bydgoszcz jako stolica departamentu bydgoskiego (1807–1815) mgr. Piotra Księżniakiewicza oraz „Bydgoski Okręg Związku Towarzystw Powstańców i Wojaków DOK VIII – struktura terytorialna i działalność” mgr. Rafała Kubiaka. Dr Joanna Matyasik przedstawiła obchody Święta Konstytucji 3 Maja w międzywojennej Bydgoszczy. Poza tym miały miejsce trzy wystąpienia ukazujące wątki biograficzne. Mgr Łukasz Wojtecki zreferował temat „Z Solca Kujawskiego na chwałę Bydgoszczy!”; Remigiusz Gadacz „Bydgoszczanin Marceli Neyder – porucznik, pilot, kawaler Orderu Virtuti Militari”, a mgr inż. Emanuela Łątkowska „Bydgoski rodowód artysty malarza Grzegorza Ryszarda Janowicza”.

Obrady podsumowała i zakończyła mgr Anna Kornelia Jędrzejewska – kierowniczka Pracowni Etnografii Muzeum Okręgowego, która jednocześnie zaprosiła uczestników wydarzenia do udziału w piątej, jubileuszowej konferencji *Bydgostiana* opatrzonej podtytułem „Miało i region” (29–30 maja 2025 r.).

Transmisję „na żywo” (*streaming*) z sesji zapewniła Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy. Zapis filmowy wydarzenia naukowego można obejrzeć w Internecie⁶. Z kolei poczęstunek dla uczestników obrad przygotowali: Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy i Pałac Ostromecko oraz Branżowa Szkoła I stopnia nr 6 im. Powstańców Wielkopolskich w Bydgoszczy.

Konferencja zintegrowała badaczki i badaczy nie tylko z Bydgoszczy, ale i z innych ośrodków naukowych w Polsce. Udało się zaprezentować problemy, które do tej pory nie doczekały się omówienia czy opracowania. Wytyczono także nowe obszary badawcze determinujące

⁶ IV konferencja naukowa *Bydgostiana. Tożsamość miasta*, MOB, dzień I, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=BDXVuZv6XJ8>], [dostęp: 14.12.2024]; IV konferencja naukowa *Bydgostiana. Tożsamość miasta*, MOB, dzień II, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=8p0htDNulMU>], [dostęp: 14.12.2024].

do podjęcia kolejnych ciekawych wyzwań naukowych. Dodatkowo udział w wydarzeniu pracowników instytucji kultury, ale i społeczników czy miłośników miasta można uznać za istotny wyróżnik tej sesji.

Rezultatem konferencji będzie recenzowana publikacja w formie e-book i w wersji drukowanej pt. *Bydgostiana IV. Tożsamość miasta*. Jak do tej pory powstały trzy prace zbiorowe i e-booki *Bydgostiana I. Miasto i ludzie*⁷, *Bydgostiana II. Historia i współczesność*⁸ oraz *Bydgostiana III. Kultura i muzeum*⁹. Współwydawcą ostatniego tomu jest Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy. Z kolei druk wszystkich książek sfinansował Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O.

⁷ *Bydgostiana. Miasto i ludzie*, red. naukowa A. Nadolska, t. I, Bydgoszcz 2023.

⁸ *Bydgostiana. Historia i współczesność*, red. naukowa A. Nadolska, t. II, Bydgoszcz 2023.

⁹ *Bydgostiana. Kultura i muzeum*, red. naukowa A. Nadolska, t. III, Bydgoszcz 2024.